

Discover Vesterålen

Vesterålen guideservice

Guidemanual

NYKSUND

©Holmvik Brygge & Discover Vesterålen AS org.no 993572128

Tourdescription norwegian

Tourdescription english

Tourdescription german

Map

Rouls how to act as a guide and check/list for guiding

ECS Appendix 14

NORSK

Guidemanual : NYKSUND

Avhengig antal busser har vi forskjellige ruter.

Her er de 5 mulige ruter som vi bruker :

Sortland – Jennestad – Frøskeland – Myre – Nyksund – Myre – Alsvåg – Frøskeland – Holmstad – Sortland

Sortland – Jennestad – Frøskeland – Alsvåg – Myre – Nyksund – Myre – Frøskeland – Holmstad – Sortland

Sortland – Holmstad – Frøskeland – Myre – Nyksund – Myre – Alsvåg – Frøskeland – Jennestad – Sortland

Sortland – Holmstad – Frøskeland – Alsvåg – Myre – Nyksund – Myre – Frøskeland – Jennestad – Sortland

Se vedleggt kort

Her beskrives nå første rute. De som kjøre andre tura må tilpasse seg. De fleste historie er kun en anbefaling. Gjerne bruke egne tekster. Kun de som er makert med en «▲» må fortelles – men bruk egne ord. Samle inn spørsmål fra dine gjester og svare på de underveis slik at alle får det med. Det er ofte mer interessant til dine gjester enn de ferdige tekster som du får fra Discover Vesterålen.

Start:

«▲ være sikker på hvor mange gjester som sitter i bussen. Etter du fikk beskjed fra en av de ansvarlige turleder kan du begynne.

«▲Fortelle om sikkerheten i bussen (førstehjelp, nødutgang, brannslokningsapparat) Se Dokument «ECS Appendix 14»

«▲Velkommen i Vesterålen. Vi begynner våres tur på Sortland, som vi også kaller „den blåe byen“, etter kunstnerne Bjørn Elvenes.. Mit navne er XXXXXX og jeg er deres guide på våres rundreise over Vesteraalen. Jeg bor sider / jeg er føtt i Vesteraalen..... og gleder med å visse dere en del av mitt hjemsted. Sjofføren heter

Gi beskjed til sjofføren at han kan kjøre

Vi forlatte nå Sortland. Viktig å vite er at Sortland, som har fått bystatus i 1997 er Vesterålens regionssentrum. Vesteraalen som består av 5 kommuner er oppdelt på to store øya som Langøya med et størrelse av 800km² og Hinnøya med en størrelse av 2000km². Hinnøya som vi ser på høyre sider er også Norges størst øy og Lagøyene som vi kjøre på i øyeblikk (som er den sentrale øy i Vesteraalen) er Norges 3 største øy. So har vi Senja nord fra oss som er Norges andre største øy.

Vi kjøre nå først mot vest. I motsatt til Lofoten da de meste bosetninger konsentreres seg på østkysten finner vi de fleste fiskevær i Vesterålen på vestsider mot åpent havner. Det er store forskjell mellom øst og vestsider i Vesterålen og Lofoten.

Våres østsider liger ved en sund og er mer beskyttet mot været. Men Golfstrømmen går forbi vestsider av Vesterålen og gi denne sider en mye varmere klima i vinteren en vi har på østsider. Vesterålen ligger på 68°. Her måles rekord temperaturer i minusgrader (-52C). Men det er mer mitt på landet. Her på kysten får vi temperaturer av -20 C og på vestkysten -0 - -5C i vinteren. Vannen har minst 4C temperatur og varmer regionen opp. Norge har ikke frossen hav. (gjerne fortelle mer om Golfstrømmen hvis du ved noe om dette)

Vi kjøre forbi Jennestad

«▲ Her skal vi fortelle at bosetning i Vesterålen skjedde for flere 1000 år siden. Det meste av Vesterålens historie ved vi fra arkeologen. Den skriftlige historien er bare litt over hundret år gammelt. Jennestad ble bygd rundt 1840 og den meste historie som vi kan se og berøre i Vesterålen i dag kommer fra denne tiden. Fortell litt om Jennestad. Du kan også fortelle at Jennestad var en

typisk handelssted og etter 1960 var målsettninger i Vesterålen å samle flere små handelssteder / fiskevær til et stor handelssted. Her i Sortland kommune er alt flyttet til Sortland som i denne tiden bare bestod av noe få hus.

«▲ på strekninger til Frøskeland ser vi Ræke (607 m høyt). Fortell historien om Trollen:

Sagnet om Eidsfjordtrollet ; det gode trollet og hvordan fjellet Ræka ble til.:

Det var for mye fjell i området, så han ville lage en fjord så det kunne leve folk langs stranda. Noen sier at det også var fordi han var så lei sild og ville ha mer torsk inn fjorden og dermed åpne fjordene mellom eidene mot Romset og Sortland. Han grov og spadde så fjellet revnet og jorda skalv og snart strømmet havet inn der det før var fjell og fast land. For å spa brukte han en fjøssspade, som ble kalt "ræka". Den brakk plutselig og trollet kasta den fra seg i sinne. Da sola rant ble trollet og ræka til stein. Spadebladet ble til det steile fjellet Ræka og skaftet ble til Rækoya.

Nå tar vi av til høyre mot Myre

Litt om Øksnes kommune. Fortsatt størset fiskerikommune. Levere gjennomsnittlig hver dag fisk til 500.000 middager.

Det bor ca 5000 mennesker i Øksnes. Oppdelt på Myre, Alsvåg og Stø som er de 3 største steder i tillegg kommer flere små plasser. Grunnd at det er så mange små steder er at bosetning i Vesterålen skjedde gjennem Fiskebonde.

«▲ Historie om fiskebonde (veldig forenkelt og kort. Fortell gjerne mer)

En par har funnet seg. Giftet seg og har funnet seg en plas langst kysten da de bygget seg et hus. Han gi ut å fiske, hun jobbet hjemme som bonde. Da de fikk barn trengte de mer fisk, gjønsakker og kjøtt. For å få det til trengte de mer hjelp. Men de som ble ansatt trengte også et sted å bor, fikk barn osv. Og så oppstod en liten fiskevær. Det er viktig å huske at alt som hun gjørte som bonde ble brukt hjemme, Fisken ble solgt på market og slik var det at kun han fikk penger

for sin job. På denne motte fikk vi flere små fiskevær langst kysten. Siden det var vanskelig med skolebarn, helse osv. Ble det besluttet i 1960 at folk skulle forlate de små steder og sammle seg på de nyoppbygde senter i hvert kommune.

Gjerne bruker tid å fortelle om Ingeborgs melgave:

ØKSNES: Ingeborgs melgave

I 1621 ble det i Bergen underskrevet et dokument. Ei rik dame, Ingeborg Mikkelsdatter, *fordum boende udi Bergen*, hadde gitt Domkirka 300 riksdaler, og for denne summen forpliktet Domkirka seg til å sende mel til de fattige i Vesterålen til det evindelige. Hvem denne Ingeborg var, vet ingen med sikkerhet, men det hevdes at hun kunne ha vært kona til den fargerike presten Morten Tuesønn, som virket i Langenesværet, og som vi den dag i dag kan se kikrekunst etter i flere kirker i Vesterålen.

Denne testamentariske gaven ble gitt i ei tid etter reformasjonen hvor både folk og prester fortsatt befant seg dypt forankret i den katolske lærer. Neppe hadde vel troen på en skjærsilden sluknet, og derfor har man spekulert på om denne melgaven kunne være Ingeborgs bidrag for å redde Mortens sjel - siden han var sterkt mistenkt for ikke bare å ha, men også å bruke Svarteboka. Det at Morten prest på mystisk vis forsvant på Bryggen i Bergen, gjorde trolig Ingeborg sikker i sin sak om at noe måtte gjøres – noe det sto respekt av både for Gud og mennesker – så derfor denne melgaven som skulle sendes nordover en gang i året til det evindelige.

Kanskje kan historien være en helt annen. Det kan også være at Ingeborg på annet vis – for eksempel som rik frue av en handelsmann i Bergen – hadde fulgt sin mann nordover og sett fattigdommen og elendigheten – eller hørt historier om armada – og *så i sin velmakt* på dødsleiet innfridde sitt ønske om å gjøre noe for oss her i Vesterålen.

I alle fall – melet kom nordover, år etter år. Både til Sortland, Hadsel, Langenes og Øksnes. Problemene var bare at Domkirkenes menn ikke klarte å forvalte legatet, så etter noen hundre år var kapitalen borte, og dommedag lot vente på seg. Bergen forsøkte på flere måter å bli kvitt denne melforpliktelsen, eller som man sa i Bergen: Melforbannelsen. De gikk til og med så langt som til høyeste rettsinnstans for å få legatet opphevet, men i 1849 var svaret derfra NEI. Står evidnetlig svart på hvitt, betyr det til dommedags ettermiddag. Når det juridiske ikke holdt, prøvde man seg med smiger. Man henvendte seg til kommunene og sa at nå var vel folk i nord blitt så rike at denne melgaven umulig kunne være nødvendig. Om man ikke kunne få kjøpe seg ut? Til dette sa kommunene ja – alle bortsett fra Øksnes. For, som man sa i debatten; "Penger er penger - verdien endrer seg. Men 500 kg men mel er 500 kg mel – og ingen vet når melgaven virkelig kan bli nødvendig i framtida".

I 1959 ble det gjort en avtale mellom Domkrika (eller rettere sagt Bergen kommune) og Vaksdal Mølle om at Vaksdal Mølle skulle overta denne melforpliktelsen. Også denne episoden er det knyttet mange artige historier til, men jeg vil kun nevne en. Vaksdals Mølles advokat fikk i all hast føyd til kontrakten at Vaksdal Mølle ikke skulle påta seg forpliktelsen lengre enn det Domkirka hadde gjort til da – ca 300 år, og i brevet står det videre fra Høyesterettsadvokat Claus Wiig at han antar at overenskomsten vil kunne gi grunnlag for ny prosess om 300 år, og videre at *dersom hans firma fremdeles består, vil han firma gjerne påta seg å fore saken.*

Så melet kommer – slik det har gjort siden 1622 hvert år til jul – til de fattige og trengende i Øksnes. Det fordeles til vanskeligstilte og store barnefamilier årlig til jul av sosialkontoret i Øksnes. Ingeborgs melgave har mettet mange munner i Øksnes i årenes løp.

bjh@cunet.no Kilde: Intervjuer, NRK radioprogram "Mel til de fattige!" av Hilde J Hansen og Leif Inge Larsen. Dokumenter fra rettssak etc.

Når kjøre vi gjennom Myre og mot Nyksund.

DISCOVER VESTERÅLEN

Strekning Nyksundkrysset-Nyksund
(Høydalen,Kroknes,Finnkjerka,Kattflågan,Vottestad,Gåsøya og Skåltofta

De fleste gårdene har fått navn etter hvordan de ser ut ifra sjøsiden.

Høydalen: er ikke en dal,men har skålform og rik gressvekst.
På 1600-tallet het gården "Gauk" høydalen,antakelig for å holde den fra gården på Skogsøya som også het Høydal.Vi finner ingen annen forklaring på "Gauk"navnet.Vi har gode grunner for å tro at Høydalen blei rydda å bosatt før vikingetida.
Storsildtida, fra 1865-1875 og videre var det stor folkeøkning i Høydalen.I 1900 hadde gården tre ganger så høgt folketall som Myre og var blitt et typisk fiskebondesamfunn.

Kroknes: har navet sit fra de to krokete nesene som stikker ut fra landet.Vi vet at det bodde folk der på 1500-tallet.Gården har god beliggenhet for fiske,med kort vei ut til eggja og innover til sundene.Kroknes er en av de ytterst få gårdene som har bevart den gamle byggeskikken med husene samlet i et fellestun.Dermed kan gården vise oss flere viktige trekk ved den gamle fiskerbondeskulturen:byggeskikk,ressursutnytting og kulturlandskap.

Kroknesgården har fostret flere store menn og en av dem er Torstein Reinholdtsen.Han berga mange menn på havet og det er reist en bauta til minne om han og hans heltegjerninger på havet.Han skal ha berga minst 40 mann,og han blei tildelt borgerdådsmedaljen for sin innsats.På tur til overrekkinga i Øksnes-kirka måtte han gjøre en sving til Gåsøya for å berge et mannskap,derfor blei han en time forsinka til seremonien.

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

Finnkjerka (cierka), en svær stein ved veien, som i fasong heller litt ut i overkant. Kan muligens være en samisk offerplass eller rett og slett en samisk rastepllass.

Kattflågan(1954-57), har ikke funnet noe som forteller om selve navnet. Veien ble til med rå muskelkraft, her hang mannfolkene i tau ned etter fjellsiden og arbeidet med borr og feisel. En holdt, den andre slo. Ikke mye bruk for treningscenter for å bygge store biceps her....

Utfør kattflågan kan man ofte se Nise(verdens minste hval) som leker seg i bølgene. Utover langs hele fjæra ser man også ofte sel som ligger og later seg på steinene. Vi har NordNorges største

DISCOVER VESTERÅLEN

koloni av sel her ute.Havørna har sine "ørntuer",som består av ekskrementer fra ørna,der den sitter å speider etter oter som skal komme på land med fisk som den kan "stjele."Vi har en del hekkende havørn i området.Havørna er monogam,d.v.s. at den lever i lag med sin make hele livet.

Gåsøya:ei øy med mye gås,ligger et stykke ut i havet rett ut av Kattflågan.Øya hadde første bosteninga rundt 1600 og til 1660-tallet,deretter lå den ubygsla i over 100 år.Den store perioden i historia til Gåsøya starta like etter 1850.Resten av 1800-tallet bodde det to familier på øya,og stedet fungerte som et fiskevær med stor aktivitet.I 1917 var det ei ulykke der en båt kullseilt utfør Nyksund - tre omkom,en kvinne og to menn.Tilbake på Gåsøya sitter det igjen en kvinne med 12 barn(Mathilde).Mathilde drev videre noen år,flytta derifra,men flytta tilbake rundt 1930 for en kortere periode.

Vottestad: våt mark.

"Stad"-navnene er vanligvis svært gamle,fra før vikingetida.Vottestad er intet unntak.Vottestad har aldri vært noen jordbruksgård,men har alltid vært avhengig av havet som arbeidplasss.

Langs elva som kommer ned fra Nyksundalen går den gamle grensen som i sin tid delte kommunen i to(Øksnes og Langnes)

Skåltofta:navnet forteller at her var tuften etter "skålen",hovedhuset.Skåltofta er Nyksunds opprinnelse.Bebryggelsen ligger så langt tilbake i tid at vi ikke har noen opplysninger om den.På raet ned mot sjøen var små gravrøyser synlig helt til siste krig.Et gammelt sagn forteller at en del av fjellet Nyken raste ut.Båter som var ute på havet,hørte bulderet.Det kan altså tidligere ha vært mer beite- og slåttemark på begge sider av Nyken der det nå er fylt opp av stein.

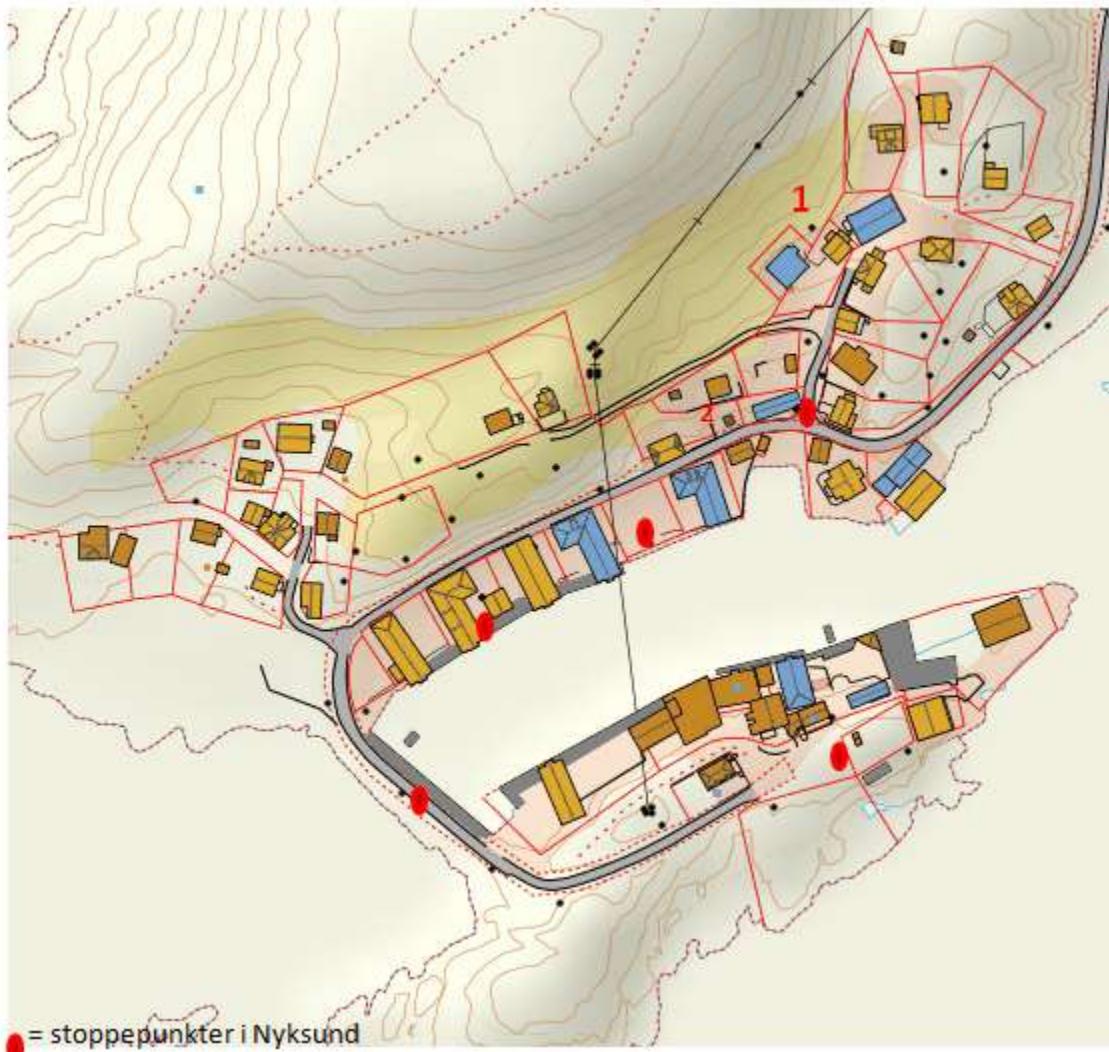
Kilder:Gård og slekt i Øksnes og Leddikken.

DISCOVER VESTERÅLEN

Når dere er forran Nyksund så ring deres kontakt i Nyksund (se oppdragsbekreftelse) og høre hvor dere skal pakere.

Her er runden som dere skal gå (litt tid og væravhengig. La gruppen også bestimme)

Moloen ble byggt i 1962, kort tid før Nyksund ble friflytet.

Vi samler gruppen på første kryss i Nyksund. Hvis vi går opp kommer vi til Zoar (1), Nyksund bedehus. Huset ble byggt i 1885, 25 år etter olk har bosattet seg i Nyksund. Det ble byggt fra de fiskskere som bode i Nyksund og fortsatt eies idag av de som bor i Nyksund.

Ved krysset har vi smia (2). Fram til 1850 var det Samisk folk som var sed i nord norge, men denne smia ble diven av frøst Waldemar og etterpå Olaf. Han var også den iste som boede i Nyksund fram det ble fraflytet. Idag er det en man fra Molde som drive smia.

Vi sammele os på den neste store plass i Nyksund.

Her har vi oversikt til den andre sider. Vi kan se at Holmvik Brygge har ei feil fasade. Det betyr at folk hadde so mye penger at de kunne bruke tre uten at det var nødvendig til husests stabilitet. Samtidig viste de deres tilknytning til USA. Vi se på Holmvik Brygge et «Wild West» arkitektur. Tilknytning til USA (Texas) var også viktig da bygninger og kaia på havneområdet på Nyksundøya brand ned. Husene var byggt veg på veg. Da et hus startet å brenne, brand alt ned. Det var i ca. 1933. Randolph Rødsand reisete til Texas og lærte hvordan man bygge med stein. Denne kunskap bruktes ved å bygge bryggene opp igjen.

Vi se et gartelys på toget. Glas til denne utelys er i form av en ansikt av en kvinne. Dett skal symbolisere kvinner som har ventet hjemme når manfolk var ute å fiske.

Vi gå videre til den nest siste Brygge (With & Wallann Brygge – Gull bygning med en bruktbutikk inne).

Da Richard With skulle starte sitt VDS, klarte han å lager et bedrift og logoistiken til bedriften, men han hadde ikke penger til å kjøppe seg første båten. Dette pengene lånte han hos de som eide With & Wannlann Brygge. Da har fått pengene tilbake. De kunne også ha fått aksjer. Men de ville de ikke. Selskapet VDS heter idag Hurtigruten.

Nyksundfolk var rik. Rike folk ønsker ikke å jobbe. Derfor var det Nyksundfolk som har utviklet et juksemaskin. Et elektronisk maskin som fiske fisk. Denne oppfinnelse fra Nyksund ble idag brykt på hele kysten.

Vi går videre til andre moloe. Denne moloe ble bygget i 1872. Den var bygget til å beskytte båtene mot bølger og var ikke tenkt om veiforbindelse mellom de to øya. Idag fiske fiskebåter fortsatt rett for Nyksund. Grunn at Nyksund ble fraflytet var ikke spesiell at det vart mindre fisk, det var mer at havne ble for lite til de store båter.

Første familien kommet til Nyksund i 1850. Nyksund var startseid og staten betalte familien til å etablere seg i Nyksund. Flere familier prøvte før å bosette seg her men livet var så vanskelig (storm, uvært) at de klarte det ikke uten støtte fra Starten. Heningsvær i Lofoten er også startseid.

Ellers var det Fiskebonde som har grunnet fiskeværer langst kysten.

Vi går opp bakken. Her ser vi en gammel diseltank. Den ble altid plassert på de høyeste punktene forbigjørende båter kan sen den og ved at her bor det folk som har penger. Det som hadde penger bodde i hvit-malte hus, hvit var den dyrste fare. Rød var den billigste farge. Her bodde fattige folk.

Gjerne forteller mer om samfunnsliv i nord norge.

Kjøre tilbake og har fotostopp ved Fiskehjell.

Her lagres det tørrfisk som blir send i flere land i europa. Fiskehode gå til afrika.

Kjøre videre via Alsvåg

Kjempen Stor-Johan Arnt

Det fortelles om

NORDLANDSKJEMPEN JOHAN ARNT FRA ALSVÅG

" At Ingen har vel som han gjort Alsvåg og bygda så kjent over heile landet og blant norske emigranter og deres etterkommere i USA og Canada."

Og han e nok den eneste nordlending som har fått audiens hos kongen på grunn av sin skikkelse og sine kjempekrefter. Det var kong Oskar II han fikk hilse på, og som gav han den uniformen han har på seg på noen av de gamle bildene som finnes av kjempen.

FAKTADEL

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

Stor- Johan Arnt var født i 1859 i Storvåg i Lofoten, og han het Johan Arent Bredesen.

Familien hans kom til Alsvåg og bosatte seg på husmannsplassen Haugen og der bodde han til sin død i 1904, nesten 45 år gammel.

Han vokste opp her i Alsvåg, og var som gutter flest til han kom i konfirmasjonsalderen. Da fikk han veksthormonforstyrrelser, og kjempen var i 18-årsalderen 2m og 14cm høg og veide 177 kg. Brystmålet var 1m og 60 cm.

Begynte sitt yrkesaktive liv som fisker. Han var redd for å seile, men som fortellingene sier, var han en stor roer. Han aleine var like god å ro som 6 vanlige menn.

I 1895 begynte han å reise rundt i Norge og vise seg fram for penger.

Fortellinger om Stor-Johan Arnt

1)

Første gangen han var mannskap og de skulle ut på sjøen, heiste de andre båtene seil. Hovedsmannen ga Johan Arnt ordre om å gjøre det samme. Johan Arnt protesterte ”de skull vel ro, meinte han, men hovedsmannen meinte det vel både var lettere og snarere å bruke seil.

Da kledde Johan Arnt av seg vadmelstrøya og rodde så båten gav etter for hvert tak. Det bar med lystig fart utover havet. Og de hadde trukket halvannen stamp line da de andre båtene med seil kom kryssende etter. Dette var Johan Arnt’s første bedrift, noe som gjorde han til samtaleemne om kveldan på rorbuene.

2)

To år seinere befant kjempen seg i Sørvågen hvor man skulle sette opp en fembøring. I stoa lá ein stor stein som i árekker hadde vært brysom for båtsettingen, og som ingen annen hadde klart å rikke. En telthandler bød Johan Arnt et dresstøy for å velte steinen vekk, og etter en del overtalelser gikk han bort til steinen og la den tunge og massive kroppen til. Musklene dirret under presset og steinen måtte rundt. Men telthandleren måtte ut med to dresstøy før Johan Arnt kunne få seg en dress.

3)

I femogtyve-årsalderen skulle Alsvågkjempen ut på stevnemøte med et pikebarn, men alle småbåter var borte. Men, langt opp i fjæra sto ein fembøring med 80 tonners bæreevne, og den dro han til sjøs. Heit aleine brukte han denne til framkomstmiddel. Tyngre var det å få fembøringen opp igjen, men han klarte det også, når han skottbar båten.

4)

En gang Johan Arnt var beskjeftiget med å føre fiskebunter og tranfat om bord i D/S VESTFJORD i Alsvåg og drev å hukte an kroken, falt det noen ord fra skipet om at det gikk for seint. Kjempen ble en smule arg, og tok like godt og kastet 80kilos

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

fiskebunter over den høye skipssiden, og de store tranfatene skysset han gjennom skipslemmen. Folk om bord i dampbåten hadde nok med å holde seg unna for kasteskytset.

I trettiseksårsalderen (1895) begynte Johan Arnt å reise rundt og vise seg fram for penger, og han tok mangt et krafttak for å vise at det var meir enn størrelsen på han. I Narvik utførte han for første gang den prestasjon å løfte 10 etthundre kilos melsekker på ein gang. Men, disse kraftprestasjoner tok på og Johan Arnt døde i forholdsvis ung alder 44 år, av hjertefeil. Det verserer mange fortellinger om hans død og bortgang. Han ligger begravd på Gisløy kirkegård i Øksnes.

Fra hans gravferd fortelles det at de måtte ta ut veggen i stua på Haugen for å få likkista inn og ut igjen. Der var åtte børler på kista og det var åtte mann som bar kista. De måtte skifte med åtte nye bærere. For å få han begravd, måtte de ta kista om bord og ro over til Gisløya, der det var dårlige landingsforhold og derfra var det en halv kilometer å bære til kirkegården. Så, det sier seg sjøl at det bar på mange vansker å få en kjempekropp begravd.

Stokmarknes

Kilde: B. Michelsen,

Trykt i Leddiken, Årsskrift for
Øksnes Historielag, årgang 1981

Dere kjøre videre via Frøskeland og rett etter krysset til høre mot Holmstad.

Etter 3 Km kommer dere forbi **Indre Eidsfjord kirke**

Fakta:

Indre Eidsfjord kirke ligger på Holmstad i Sortland kommune i Nordland. Kirka er ei arbeidskirke i tre. Den har 250 plasser og ble innviet 14. juni 1970. Arkitekt for kirka var Rolf Harlew Jensen. Utenfor kirka står en bauta til minne om de som omkom da D/S Havskaaren forliste utenfor Kvalnes i Lofoten 19. desember 1946.

Siden dere var på frøskelandkrysset har dere Eidsfjorden på høre sider.

Fakta:

Sildeeventyr:

Få steder i Vesterålen har ei så nær og spennende historie som Eidsfjorden. Likevel er det idag i dag som minner om fjordens storhetstid (1860 – 1900), da dem hadde ry som landets beste sildefjord. Men hit kom ikke bare fiskere. Alle søkte de rikdom og lykke fra «havets sølv»

Invasjonen av mennesker var tidvis enorm; i de beste årene skal det ha vært mer enn 10.000 tilreisende (i dag bor det ca. 35.000 i hele Vesterålen!!!). Det var som en nord-norsk variant av Klondyke: I kjølvannet av fiskerne, ganejentene, salterne og oppkjørerne fulgte tuskhandlere, ungarske jonglører, musikere, brennevins- og kafehandlere, og representanter for det lette kavaleri.

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

Eidsjorden var tidligere kjent som en fantastisk sildefjord. I siste halvdel av 1800 tallet var sildefisket så godt og aktiviteten i fjord så stor at stedet Silpollen hadde den nest travleste telegrafstasjonen i landet. Dette var bakgrunnen for at Den Indre Sjømannsmisjon ble stiftet.

Dere kjører mot venstre. Et langt vei på Sortland. Tura avslutter samme sted da dere begynnte.

Version 4-Feb-19

ENGLISH

Guide Manual: NYKSUND

Depending on how many busses we have, these are the different orders they shall go.

Sortland – Jennestad – Frøskeland – Myre – Nyksund – Myre – Alsvåg – Frøskeland – Holmstad – Sortland

Sortland – Jennestad – Frøskeland – Alsvåg – Myre – Nyksund – Myre – Frøskeland – Holmstad – Sortland

Sortland – Holmstad – Frøskeland – Myre – Nyksund – Myre – Alsvåg – Frøskeland – Jennestad – Sortland

Sortland – Holmstad – Frøskeland – Alsvåg – Myre – Nyksund – Myre – Frøskeland – Jennestad – Sortland

Have a look on the map

Here you will find a description of the first tour. If you have a different order, you have to adapt your script to it.

You are welcome to use your own text and words. But if a story is marked like this: «▲, you have to mention it while you're guiding. I recommend you to collect all questions from your guests first, and later answer them on the bus (that way everyone will get the story). This might be more interesting for your guests than the given text from us.

Start:

«▲ Be sure to count how many guests are on your bus. Wait to get a «go» from the responsible person of the group before you start your guiding.

«▲ Give a safety instruction. Have a look at the document: «ECS Appendix 14»

«▲ Welcome on the Vesterålen islands, we start our tour in Sortland, a city which we call also the blue city because the local artist Bjørn Elevnes started a project to paint the city blue.

(In winter everything in the city looks dark. His blue color is shining and shows how colorful the winter can be)

My Name is xxxx and I will be your guide today. The name of our driver is xxxxx.

I am working at the moment at xxxxxxxx and I work as a guide on Vesterålen *(do not tell if this is your first guiding).*

Today I am happy to show you the Vesterålen Islands.

Tell the driver that he can start!

We leave now Sortland. It is good to know that Sortland became a city in 1997. Sortland is the center of administration in Vesterålen....

DISCOVER VESTERÅLEN

Vesterålen is divided into 5 municipalities.

Vesterålen islands are mainly 2 islands. Langøyer island, with the size of 800km², and a part of Hinøyer island, with the size of 2000Km². We see Hinnoya on the right side of the Fjord. This is the biggest island in Norway. Langøya is the 3rd biggest island. We will spend the whole day in Langøya (øy means island) Senja, north of Vesterålen is the 2nd biggest island in Norway.

We are driving west and then to the north.

On Lofoten the people mainly settled down on the east coast – between the island and the main land. Here is the sea calmer. On Vesterålen the people settled down on the west side to the open sea. Life and fishing is harder here, but the quality of the open-sea fish is better.

Our next neighbor to the west is Greenland

Vesterålen is on 68° North. On the same level in Norway is Karasjok where they can have up to – 52.C. We have it around -0.C. because of the gulf stream. Norway has no frozen harbors or coastline because of the gulf stream.

When you are close to „Jennestad“

People settled in Vesterålen circa 1000 years ago. We know this from archaeology.

The written history is only about 100 years old.

Jennestad was founded in 1840. At the area of the Fish farmers.

Most of the buildings which we can see today are from around 1850.

«▲ You can tell the story from the Fish farmers:

Man and woman get married -> Find a place at the coastline -> He is fisherman -> She is farmer ->

He sells the fish on the market to earn money. -> Everything she produces is for the family to eat.

They have children -> Need help -> Helpers need houses ->

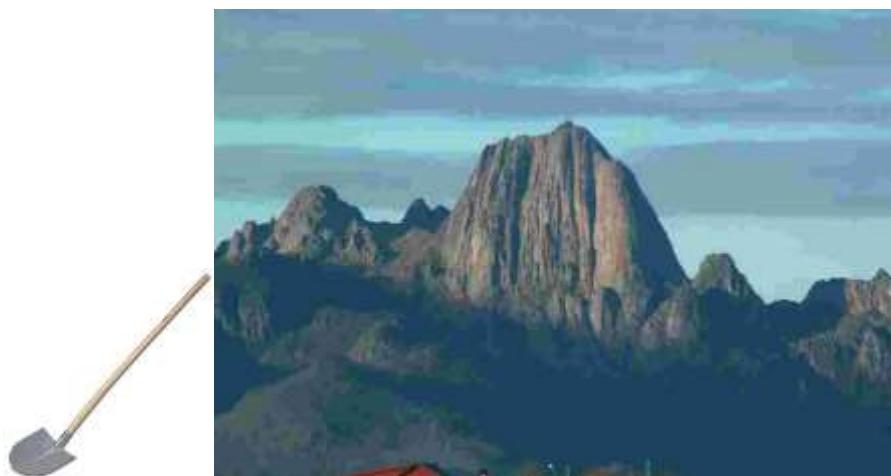
Helpers want to eat -> more fishing -> more farming – more houses -> small villages

So we got a lot of small villages around the coast.

After a while they get connected by roads (ca 1975 the most roads were build) which we are using today.

Because there were so many small villages they decided to build bigger places like Sortland and paid people to move from smaller places to the bigger places. So places like Jennestad, Nyksund and Sildepollen got abandoned.

Now as you're driving along, and just straight on. Here you see the mountain "Ræke (607 m). which means shovel

And the mountain looks also like this.

«▲ The story: A nice Troll wanted to connect the Eidsfjord with the open sea. There was too much herring in the fjord and he wanted to get more codfish from the open sea. He was working all night but did not finish before the Sunrise. By sunlight he became a mountain / rock. The "Ræke" was still standing and the pin of the "Ræke" was falling into the sea. Called today Rækeøya.

Now are we turning right. Direction Myre

Facts about the municipality Øksnes (everything you drive through belongs to it. E.g. Myre, Nyksund, Alsvåg)

Administration place: Myre.

The ports of Øksnes are together the biggest in the north. They send daily average as much fish on tour as it needs to prepare 500.000 dinners.

They're living currently about 5000 people in Øksnes. The biggest places are Myre, Alsvåg and Stø. Beside these 3 places are there still many small places around the whole area. This is still a result of the Fish farmers' time.

An interesting history about Øksnes commune. Always good to tell:

In 1621 a very important document was signed in Bergen. Here it was written that a Lady from Vesterålen (probably the wife of the pastor Morten Tuesønn from Langenes (Øksnes) called Ingeborg Mikkelsdatter donated 300 Riksdaler to the Cathedral of Bergen, and she requested with this donation that the church send every year 500tons of flour to the poor people of Vesterålen, from then until the Judgment day". At this time 300 Riksdaler was quite a lot for money and the church agreed. So they sent flour every year to Sortland, Hadsel, Øksnes, Bø and Andenes. It was a long time until the church found out that it probably will take much more time until the Judgment day comes, and so they tried several times to get out of the contract. The last time they tried 1949 and it came up to the highest court, the Church lost, and they still must send flour to Vesterålen. The church went also up to Vesterålen and asked the people: Are here still poor people in Vesterålen. If not, than we need not to send more flour. Because it should only come to the poor people. Everybody answered "No, we are not poor anymore. We do not need your flour anymore. Only the people in Øksnes said: Yes, we are poor people here. Just continue to send us the flour. By the time the contract went over to the municipality of Bergen in 1959, the mayor of Bergen met the owner of the flour factory "Vaksdal Mølle", after they had a beer (or two or three) the mayor asked if he could take over the contract. After beer no. 10, he agreed and they wrote a new contract that night. The next morning when the factory chef woke up he called the mayor, however, the mayor had already Regis rated the document. From this time up to today Vaksdal Mølle is sending 500 kg flour every Christmas to Øksnes. In this way, the contract between the Cathedral of Bergen and Ingeborg is one of the oldest valid certificates in Norway.

Now you are in Myre and driving toward Nyksund.

Here is a story for the Nyksund way:

In older times there were many small villages on the coastline between Myre and Nyksund. They got the name after the families whom settled here, or after how the terrain looked like. Nes

means e.g. nose like in Langenes (long nose). Along the way we pass by

Høydal (still on the normal road): is probably founded by Vikings

Kroknes: Hook nose: (you are already 500 m on the “bad” Nyksund way, quite on the to. Here is a small parking spot. Now the way turns down to the right. Here is Kroknes). The Island looks like a hook. Here is also a memorial place for Torstein Reinholdtsen. He saved 40 people in front of Kroknes when their boat was sinking.

We are coming now to an area where we have to the right side a mountain, and just west side the sea. We call this place : Kattflågan. There is no good translation. However, kat stand for cat in english, and perhaps this area is just made for cats. Noone else can pass this place.

Now we see some small islands. On the biggest one there has been a farm since 1600, and since about 1930, there were years in when nobody was living here.

The next “real” village is calles Vottestad”. Nobody knows really were the name came from. It is older than the Viking-time. But it shows also that people were living here since many years.

The next place we are passing by is Skåltofta. Here was found also evidence that there was a big Viking House as we know from Lofoten. Now we are arriving in Nyksund.

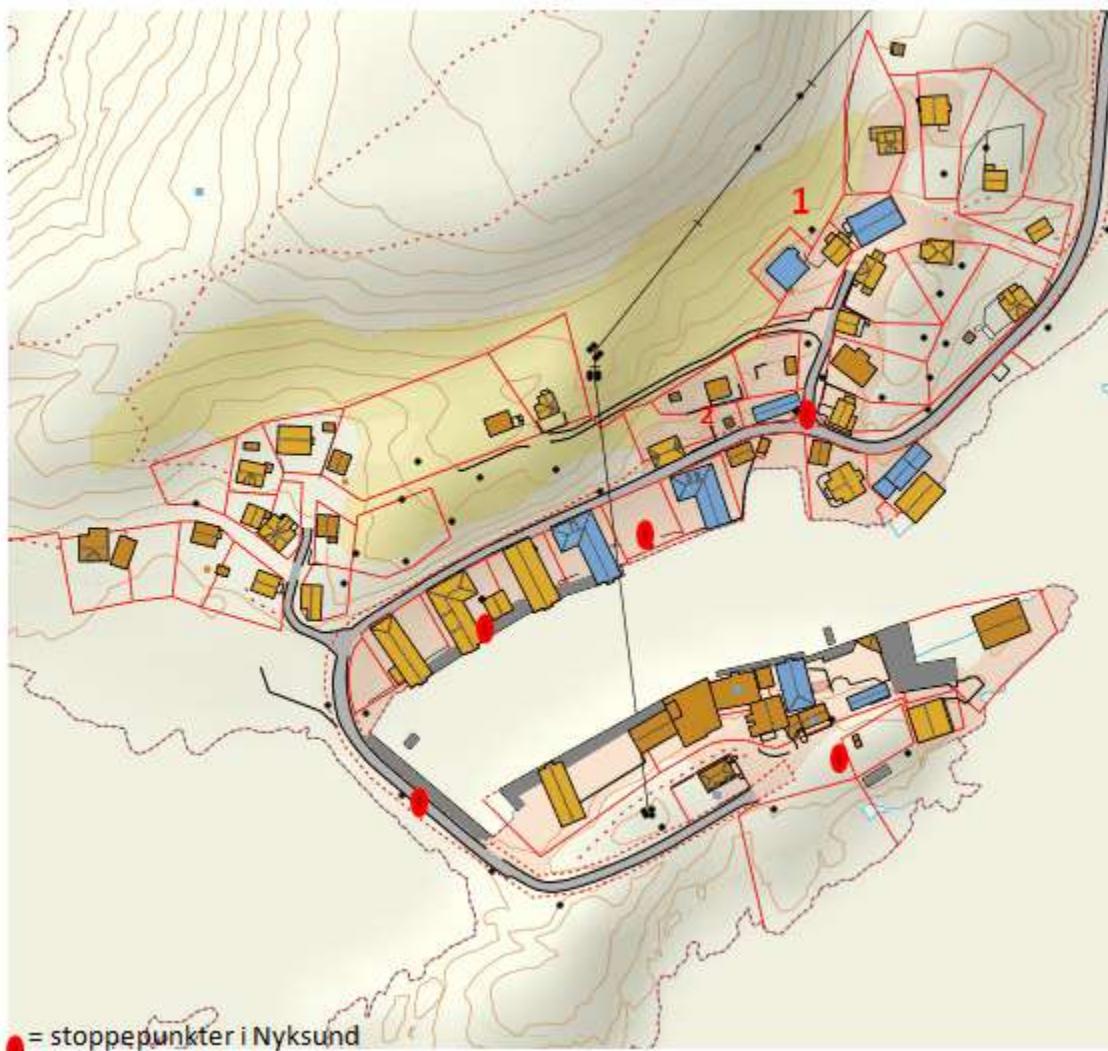
Call your contact in Nyksund and ask were the bus should stop.

Start your guiding:

Follow the way. But change the tour depending of your guests and the weather conditions.

DISCOVER VESTERÅLEN

The first pier was built in 1962 – a short time afterward Nyksund became abandoned

We have our first stop at the first T-cross in Nyksund. If we would go up the way to the right we would end up at our Bedehus Zoar (1) A bedehus (Prayer house) is not exactly a Church but often used like one. It was built in 1885 (25 years after Nyksund was founded). It was build by the people who were living in Nyksund and still today owned by the people living in Nyksund. We have at least 3 services every year

and 1 or 2 weddings too. The long house at the T-cross is the "Smithy". Until 1850 only the Sami people were blacksmith in the north of Norway. Waldemar and later his son Olaf were the first Norwegian blacksmiths in this area. Olaf was also the last man living in Nyksund when everybody left. Today, a man from Molde (close to Ålesund) is running "Smithy".

We continue walking to the next big place right side.

Here we have a good view over to the other side of Nyksund. We can see Holmvik Brygge and its faked front. The faked front was in older times showing : look here! "We use expensive material on our house where it has no real function for the stability" , or they could boast look here! "We have money". The front was also built like an old western saloon. At this should also show the connection between Nyksund and the USA. Nyksund is known for this special architecture. A lot of it comes from Texas. Randol Rødsand had traveled to Texas, and after then most houses along the port of Nyksund (on this island where we are standing now) burned down in 1933 he help't to build Nyksund up again. He came back from Texas with molds to make concrete-stones. With these stones they built the houses on this side of the port.

Now we are also standing beside a lamp Post. If you look up to the glass you can see a face of a woman. This should show you the old history when the men went out for fishing and the wives were standing on the coast, looking out for their men and hoping that they will all come back safe. It was quite often that men died at sea.

We continue to the next last building. It is the big yellow, With & Wallann House, with the second-hand shop.

The time after 1881 when Richard With was starting his VDS (Vesterålen Steamboat company), he only had enough money to start the company, however, he did not have enough money for the first boat. So he went around the Vesterålen Islands and came also to Nyksund. Here he asked the Wallann family if he could borrow money for his first boat? They agreed and gave him the money. Richard offered Wallann shares from his company, but Wallann preferred to get the money back with interest. This, however turned out to be a bad business decision, because if he had taken the shares? Today his family would have owned 50% of the Hurtigruten (the former VDS). We have to remember that steamboats were very new in 1881 and many of the Ports along the Norway Coast did not allow Steamboats to anchor in their harbors and warfs.. Many were afraid that the boat could explode.

The people in Nyksund were rich. If you have a lot of money you do not like to work so much. And therefore developed Storbjørn Christiansen the first and still the most popular electronic fishing machine. It is called "Juksemaskin". Still today a lot of fishermen are using this machine. You will often find a big blue box on the top of smaller fishing boats. This machine automatically lowers the fishing hooks to the right depth and then automatically reels them in when the fish are on the hook.

Now we are going over the 2nd pier. It was built in 1872 – nearly 100 years earlier than the 1st pier. An this is because it was not built as a connection, but rather to protect the port and the boats from the open sea. Unfortunately, still today when we have 3 days of strong western wind the waves are going over the pier.

Right side the pier on the open sea is the area were the fishing boats were fishing and are still fishing today. The fish are still here and very close to Nyksund. That is the reason why people settled down here in the first place. The main reason why people had to leave Nyksund was that the Harbor was to small for the bigger boats. Therefore, the government decided not to choose Nyksund as a new center, but instead chose Myre, because, their port was bigger. During this time, fishing boats went from Sail to Motors, and it was not longer so important to live so close to the fishing grounds.

The first people moved to this place in 1850. It was plant by the government and the government owned the ground. It is the same story like in Heningsvær in Lofoten. The weather made it to difficult for single people to found a village here. Therefor was the state helping here.

Now are we going up to the top (here is a parking spot)

We see an old diesel tank. Today owned by an artist.

It was normal to put the tank on the highest point of an island. So the boats could see it. It was showing to them : Come here. Here are people who have boats with engines. And engine owners have money!. Let's do business

If you came to a place like Nyksund you were looking for white houses. White was the most expensive color and only rich people could paint the house white. Red was cheap and for poor people.

Go back to the bus.

Next stop is at the place where they normally hang up the fish.

They are still using this "Stativ" to dry fish here. They send the fish to the whole of Europe, and the heads to Africa, (they make soup out of it). You can only hang up a fish by up to -1C. So it will not freeze. And under 5C because this is still to cold for insects. After 2-3 days the temperature can be higher or lower.

Continue via Alsvåg

You can tell the story of the «BIG JOHAN ARNT»

Johan Arent Bredsen was born in Alsvåg in 1859. When he was 18 years old he was already 214cm high and had a chest of 160cm and a weight of 177 KG. There they called him the Big Johan.

He was the only north Norwegian who had an audience by the King (at this time King Oskar II) just because of his body. The King gave him a uniform which he likes to wear most time

Johan started as a fisherman but in 1895 he started to travel around Norway and earned money just by showing him.

Some stories about Johan:

When other boats were putting up the sail in the wind, he was rowing and was still faster than the others.

When they land the boat it needs normally 4-5 men to put the boat to the sea again. Johan was doing this alone.

When he was traveling he also came to Narvik. Here he was lifting 10 men, each with the weight of 100 kg. But after that he died of a heart attack.

You come back to Frøskeland and just after this crossroad you keep right again

Now you are driving right to Holmstad

You will see the Eidsfjordchurch in 3 km:

Eidsfjordkirche :

DISCOVER VESTERÅLEN

build in Holmstad, made by wood, 250 places

In 1970 : got Sanctification

The fjord to your right is the Eidsfjord:

Eidsfjord : 1860-1900 10.000 people were living here. On the whole of Vesterålen : 35.000

The first people were fishermen, looking for herring. After them traders were coming and other people who wanted to earn money.

Besides, Herring, they were also looking for Graffiti. Today, there is no Herring but we plan to get Graffiti again from here.

Short time after the church you turn left and continue to Sortland. Your tour ends where it has started.

!!!! Only WC-stop : Nyksund and if nessessary : Myre Hotel !!!!

DEUTSCH

Nyksund Tour Guide

- Gäste zählen
- Erst anfangen, nachdem es ein Zeichen von der verantwortlichen Person gab
- Sicherheitsanweisung

Willkommen auf den Vesterålen, wir starten unsere Tour in Sortland. Wir nennen diese Stadt auch die blaue Stadt, aufgrund des lokalen Künstlers Bjørn Elevnes, der ein Projekt gestartet hat um die Stadt blau anzumalen. (Im Winter sieht alles dunkel aus. Die blaue Farbe leuchtet und zeigt, wie bunt der Winter sein kann)

Mein Name ist xxxx und ich werde heute Ihr Guide sein.

Der Name des Fahrers ist xxxx.

Ich arbeite im Moment bei xxxx und als Guide auf den Vesterålen.

Heute würde ich Ihnen gerne die Vesterålen zeigen.

Dem Fahrer sagen, dass er fahren kann!

Wir verlassen jetzt Sortland. Es ist gut zu wissen, dass Sortland eine große Stadt wurde in 1977.

Sortland ist das Zentrum der Verwaltung auf den Vesterålen.

Die Vesterålen sind in fünf Kommunen unterteilt.

Zu den Vesterålen gehören hauptsächlich zwei Inseln: Langoya mit 800km² und ein Teil von Hinnoya mit 2000km². Wir sehen Hinnoya auf der rechten Seite des Fjords. Das ist die größte Insel in Norwegen. Langoya ist die drittgrößte Insel. Wir werden den ganzen Tag auf Langoya

verbringen. (Oy heißt übrigens Insel). Senja, im Norden der Vesterålen, ist die zweitgrößte Insel Norwegens.

Wir fahren in den Westen und dann in den Norden.

Auf den Lofoten besiedelten die Menschen hauptsächlich die Ostküste - zwischen der Insel und dem Festland. Dort ist das Meer ruhiger. Auf den Vesterålen besiedelten die Menschen dagegen hauptsächlich die westliche Seite zum offenen Meer hin. Das Leben und das Fischen ist zwar härter, aber die Qualität der Fische aus dem offenen Meer ist besser.

Unser nächster Nachbar im Westen ist Grönland.

Die Vesterålen befinden sich 68°Nord. Auf derselben Höhe in Norwegen befindet sich Karasjok, wo die Temperatur bis zu -52°C sinkt. Wir haben um die 0°C wegen des Golfstroms und deshalb hat Norwegen auch keine gefrorenen Häfen oder Küsten.

Wenn du kurz vor Jennestad bist.

Menschen begannen die Vesterålen vor ungefähr 1000 Jahren zu besiedeln. Wir wissen das von der Archäologie. Die geschriebene Geschichte ist nur um die 100 Jahre alt.

Jennestad wurde in 1840 im Gebiet der Fischbauern gegründet. Die meisten der Gebäude, die wir heute sehen, stammen von ungefähr 1850.

Geschichte der Fischbauern:

- Mann und Frau heiraten → Finden Platz an der Küste → er ist Fischer, sie ist Bäuerin → er verkauft den Fisch auf dem Markt, um Geld zu verdienen

→ Alles, was sie produziert, ist für die Familie → sie bekommen Kinder → brauchen Hilfe → Helfer brauchen Häuser → Helfer brauchen Nahrung → Mehr Fischen → Mehr Anbau → Mehr Häuser

→ Kleine Dörfer

Deshalb haben wir viele kleine Dörfer an der Küste. Nach einiger Zeit wurden sie durch Straßen verbunden (um 1975 wurden die meisten Straßen gebaut), die wir auch heute benutzen.

Da es so viele kleine Dorfer gab, wurde beschlossen, größere Städte, wie z.B. Sortland, zu bauen und die Leute zu bezahlen, wenn sie in die größeren Städte ziehen. Dabei wurden Städte wie Jennestad, Nyksund und Sildepollen verlassen.

Jetzt fährt man nur geradeaus und man sieht den Berg „Raeke“ (607m), was übersetzt Schaufel heißt.

Der Berg sieht auch aus wie eine Schaufel.

Die Geschichte:

Ein netter Troll wollte den Eidsfjord mit dem offenen Meer verbinden. Es gab zu viel Hering im Fjord und er wollte mehr Dorsch vom offenen Meer. Er arbeitete die ganze Nacht, aber er wurde nicht fertig vor Sonnenaufgang. Beim Sonnenlicht wurde er zu Stein. Die Raeke/Schaufel steht immer noch hier, aber der Stab der Schaufel fiel ins Meer. Das wird heute Raekeoya genannt.

Jetzt biegen wir rechts ab in Richtung Myre.

Fakten über die Kommune Oksnes (alles, wo wir durchfahren, gehdrt dazu: Myre, Nyksund, Alsvag) Verwaltung in Myre

Die Häfen von Oksnes sind zusammen die größten im Norden. Sie exportieren täglich so viel Fisch, wie für 500.000 Mahlzeiten.

Derzeit leben ungefähr 5000 Menschen in Oksnes. Die größten Orte sind Myre, Alsvag und Sto. Neben diesen 3 Orten gibt es immer noch sehr viele kleine Orte in der Gegend. Das ist immer noch das Ergebnis aus den Zeiten der Fischbauern.

Interessante Geschichte über die Oksnes Kommune:

In 1621 wurde ein sehr wichtiges Dokument in Bergen unterschrieben. Es besagte, dass eine Frau von den Vesterålen (vermutlich die Frau vom Pastor Morten Tuesonn von Langenes), die Ingeborg Mikkelsdatter hieß, 300 Riksdaler an die Kathedrale von Bergen gespendet hat. Mit dieser Spende verlangte sie, dass jährlich 500 Tonnen Mehl an die armen Leute von den

Vesterålen geschickt wird, von dem Tag an bis zum Tag des Jüngsten Gerichts. Während dieser Zeit waren 300 Riksdaler eine Menge Geld und somit war die Kirche einverstanden. Deshalb wird auch heute noch Mehl an Sortland, Hadsel, Oksnes, Bo und Andenes geschickt. Es war eine lange Zeit, bis der Kirche klar wurde, dass es wahrscheinlich noch sehr viel länger dauert bis zum Jüngsten Gericht und so versuchten sie mehrmals, den Vertrag zu annullieren. Das letzte Mal, als sie das versucht haben, war 1949 und der Fall kam bis zum höchsten Gericht in Norwegen. Die Kirche verlor und somit müssen sie immer noch Mehl an die Vesterålen schicken. Daraufhin ging die Kirche auf die Vesterålen und fragte die Leute: Gibt es hier immer noch arme Leute auf den Vesterålen? Wenn nicht, dann müssen wir euch kein Mehl mehr schicken, denn es sollte nur an die armen Leute gehen. Alle antworteten: Nein, wir sind nicht mehr arm, wir brauchen euer Mehl nicht mehr. Nur die Menschen in Oksnes sagten: Ja, wir sind arme Leute hier, sendet uns weiterhin Mehl. Als der Vertrag in 1959 in die Kommune von Bergen gelangte, traf der Bürgermeister von Bergen den Besitzer der Mehlfabrik „Vaksdal Molle“. Nachdem sie ein Bier (oder zwei oder drei) zusammen getrunken hatten, fragte der Bürgermeister, ob er den Vertrag übernehmen könnte. Nach Bier Nr. 10 stimmte der Besitzer der Fabrik zu und sie schrieben einen neuen Vertrag. Als der Fabrikbesitzer den Bürgermeister den nächsten Tag anrief, hatte der den Vertrag schon registriert. Seit diesem Tag bis heute sendet Vaksdal Molle 500 kg Mehl an Oksnes jedes Weihnachten. Auf diese Weise wurde der Vertrag zwischen der Kathedrale von Bergen und Ingeborg eines der ältesten gültigen Zertifikate in Norwegen.

Jetzt sind wir in Myre und fahren Richtung Nyksund.

Eine Geschichte für den Weg nach Nyksund:

Früher gab es sehr viele kleine Dorfer an der Küste zwischen Myre und Nyksund. Sie alle bekamen ihre Namen nach den Familiennamen der Menschen, die die Gegend hier besiedelten oder nach dem Aussehen der Landschaft. Nes heißt übersetzt zum Beispiel Nase, wie in Langenes (lange Nase). Auf dem Weg fahren wir auch durch Hoydal, was wahrscheinlich von den Wikingern gegründet wurde. Kroknes: Hakennase (schon auf dem schlechten Weg nach Nyksund, noch einem kleinen Parkplatz biegt man rechts ab nach Kroknes. Die Insel sieht aus wie ein Haken. Das ist auch die Gedenkstätte für Torstein Reinholdtsen. Er rettete 40 Menschen vor Kroknes, als ihr Boot sank.

Wir kommen nun in eine Gegend, wo wir auf der rechten Seite einen Berg haben und auf der linken Seite das Meer. Wir nennen diese Gegend: Kattflagan. Dafür gibt es keine gute Übersetzung, aber kat steht für cat auf Englisch und vielleicht ist diese Gegend einfach für Katzen gemacht. Niemand sonst kommt hier lang. Jetzt sehen wir ein paar kleine Inseln. Auf der größten Insel ist seit 1600 ein Hof, aber seit 1930 gab es mehrere Jahre, in denen niemand dort gelebt hat' Das nächste „richtige“ Dorf ist Vottestad. Niemand weiß wirklich, woher der Name kommt. Es ist älter als die Wikinger Zeit, aber es zeigt auch, dass Menschen hier seit vielen Jahren leben.

Der nächste Ort ist Skalofta. Hier wurden auch Beweise für ein großes wikingerhaus gefunden, wie wir es von den Lofoten kennen.

Jetzt kommen wir in Nyksund an.

Starte die Führung:

Der erste Pier wurde in 1952 gebaut- eine kurze Zeit später wurde Nyksund verlassen.

Erster Stopp an T-Kreuzung: Hier machen wir als erstes Halt. Wenn wir den Weg hinauf gehen werden, werden wir am Bedehus Zoar enden. Ein Bedehus (Gebetshaus) ist nicht direkt eine Kirche, wurde aber oft als eine solche genutzt. Es wurde in 1885 gebaut (25 Jahre nachdem Nyksiund gegründet wurde). Es wurde von Leuten gebaut, die zu der Zeit in Nyksund gelebt haben und es gehört immer noch den Menschen, die in Nyksund leben. Es gibt mindestens 3 Messen pro Jahr und 1 oder 2 Hochzeiten. Das lange Haus auf der Kreuzung ist das „Smithy“. Bis 1850 waren nur die Sami Leute Schmiede im Norden von Norwegen. Waldemar und später sein Sohn Olaf waren die ersten Schmiede Norwegens in dieser Gegend. Olaf war außerdem der letzte Mann, der in Nyksund gelebt hat, bevor der Ort verlassen wurde. Heute wohnt ein Mann aus Molde (in der Nähe von Alesund) hier.

Wir gehen weiter bis zum nächsten großen Platz.

Hier haben wir einen guten Blick auf die andere Seite von Nyksund. Wir sehen Holmvik Brygge und seine vorgetäuschte Vorderseite. Das sagte früher: „Seht doch! Wir verwenden teures Material in unserem Haus, obwohl es keine richtige Funktion für die Stabilität hat!“ Es zeigte, dass die Besitzer Geld hatten. Die Vorderseite war außerdem wie ein Western Saloon gebaut, was die Verbindung zwischen Nyksund und den USA zeigt. Nyksund ist bekannt für seine spezielle Architektur, die oft aus Texas stammt. Randol Rodsand reiste nach Texas und nachdem 1933 die meisten Häuser entlang des Hafens von Nyksund heruntergebrannt sind, half er, Nyksund wieder aufzubauen. Er kam mit Gussformen für Zementsteine zurück aus Texas, mit denen man dann die Häuser auf dieser Seite des Hafens gebaut hat.

Jetzt stehen wir neben einem Laternenmast. Wenn man auf das Glas sieht, kann man das Gesicht einer Frau erkennen. Das soll die alte Geschichte zeigen, als Männer rausfuhren zum Fischen, während die Frauen an der Küste standen, nach ihren Männern Ausschau gehalten haben und gehofft haben, dass sie wieder sicher zurückkommen. Es geschah relativ häufig, dass Männer auf See starben.

Wir gehen zum nächsten Gebäude. Es ist das große gelbe With & Wollonn House mit dem Second-Hand Shop.

In der Zeit nach 1881, als Richard With die VDS (Vesterålen steamboat company) startet, hatte er gerade so genug Geld, um die Firma zu starten, er hatte jedoch nicht genug Geld für das erste Boot. Also begann er, auf den Vesterålen herumzuwandern und so kam er auch nach Nyksund. Hier fragte er die Wallann Familie, ob sie ihm Geld für sein erstes Boot leihen würden. Sie stimmten zu und gaben ihm das Geld. Richard bot der Familie Anteile an der Firma an, aber Wallann wollte das Geld lieber mit Zinsen zurückbekommen. Das war jedoch eine schlechte Geschäftsentscheidung, denn wenn er die Anteile gewählt hätte, würde die Familie heute 50% der Hurtigruten (früher VDS) besitzen. Wir müssen bedenken, dass Dampfschiffe sehr neu waren in 1881 und in vielen der Häfen entlang der norwegischen Küste waren Dampfschiffe nicht erlaubt, denn viele befürchteten, dass diese Schiffe explodieren würden.

Die Menschen in Nyksund waren reich. Wenn man sehr viel Geld hat, möchte man meistens nicht so viel arbeiten, also entwickelte Storbjorn Christiansen die erste und immer noch beliebteste elektronische Fischermaschine. Sie heißt „Juksemaskin“. Selbst heute verwenden noch viele Fischer diese Maschine. Man findet häufig eine große blaue Kiste auf den kleineren Fischbooten. Diese Maschine lässt automatisch die Haken auf die richtige Tiefe herunter und holt sie auch automatisch wieder herein, wenn ein Fisch am Haken ist.

Jetzt gehen wir über den 2. Pier.

Der Pier wurde in 1872 gebaut - fast 100 Jahre früher, als der erste Pier, denn er wurde nicht als Verbindung gebaut, er war eher dazu da, den Hafen und die Boote vor dem offenen Meer zu schützen. Unglücklicherweise stürzen die Wellen über den Pier nach 3 Tagen starkem Westwind.

Auf der rechten Seite des Piers ist das offene Meer und der Bereich, indem die Fischerboote gefischt haben und wo auch heute noch gefischt wird. Die Fische sind immer noch hier und sehr nach an Nyksund. Das war auch der Grund, wieso sich Menschen hier überhaupt niedergelassen haben. Der Hauptgrund, wieso die Menschen Nyksund verlassen mussten, war, dass der Hafen zu klein für die größeren Boote war. Daraufhin wählte die Regierung Myre als neues Zentrum aus und nicht Nyksund. Der Hafen von Myre war größer. Während dieser Zeit herrschte der Umstieg von Segel- auf Motorboote und es war nicht mehr so wichtig in der Nähe der Fischgründe zu sein.

Die ersten Menschen zogen hierhin in 1850. Das war von der Regierung geplant, die auch diese Flächen besaß. Es ist außerdem die gleiche Geschichte wie in Heningsvaer auf den Lofoten. Das Wetter machte es schwer für einzelne Personen ein Dorf zu gründen, also half der Staat.

Jetzt gehen wir zum höchsten Punkt, wo ein kleiner Parkplatz ist.

Wir sehen einen alten Dieseltank. Heute gehört er einem Künstler. Es war normal, den Tank auf dem höchsten Punkt der Insel zu platzieren, damit die Boote ihn sehen konnten. Es zeigte ihnen, dass dort Menschen lebten, die Boote mit Motoren hatten und diese Leute hatten viel Geld. Wenn man nach Nyksund kam, hielt man auch immer Ausschau nach weißen Häusern.

Weiß war die teuerste Farbe und nur reiche Leute konnten ihre Häuser weiß streichen. Rot dagegen war billig und für arme Leute.

Zurück zum Bus:

Der nächste Stopp ist da, wo normalerweise der Fisch zum Trocknen auf gehangen wird. Dafür wird immer noch das „Stativ“ verwendet. Der Fisch wird dann nach ganz Europa und Nordafrika (wo sie Suppe daraus machen) versandt. Man kann den Fisch allerdings nur bei mindestens -1°C aufhängen, damit er nicht friert. Es sollte aber trotzdem unter 5°C bleiben, damit es noch zu kalt für Insekten ist. Nach 2 -3 Tagen kann die Temperatur aber höher oder niedriger sein.

Fahre weiter noch Alsvag.

Geschichte des „Großen Johan Arnt“

Johan Arent Bredsen wurde 1859 in Alsvag geboren. Als er 18 Jahre alt war, war er schon 2,14m groß und hatte eine Brust von 1,60m und ein Gewicht von 177kg. Deshalb nannten sie ihn den Großen Johan. Er war der einzige aus dem Norden von Norwegen, der eine Audienz beim König (zu der Zeit König Oskar II) bekam, nur aufgrund seines Körpers. Vom König bekam er dann eine Uniform, die er meistens trug. Johan begann als Fischer, aber in 1895 fing er an, in Norwegen herumzureisen und verdiente durch sein Auftauchen Geld.

Einige Geschichten über Johan:

Wenn andere Boote Segel setzten, ruderte er und war trotzdem noch schneller als die anderen. Wenn ein Boot an Land kommt, braucht man normalerweise 4-5 Männer, um das Boot wieder ins Meer zu bekommen. Johan dagegen tat dies allein.

Bei seinen Reisen kam er auch nach Narvik. Dort hob er 10 Männer hoch, die jeweils 100kg wogen.

Danach jedoch starb er an einem Herzinfarkt.

Du kommst zurück nach Froskeland und direkt nach der Kreuzung fährst du wieder rechts in Richtung Holmstad.

Wir werden die Eidsfiordkirche aus 3km Entfernung sehen.

Eidsfiordkirche: gebaut in Holmstad, aus Holz, 250 Plätze, wurde 1970 geweiht.

Der Fjord rechts ist der Eidsfjord.

Eidsfjord: 1850-1900 lebten 10.000 Menschen hier. Auf den gesamten Vesterålen: 35.000
Die ersten Menschen hier waren Fischer auf der Suche nach Hering. Danach kamen Händler und andere Menschen, die Geld verdienen wollten. Neben Hering haben sie auch nach Graphit gesucht. Heutzutage gibt es keinen Hering, aber man plant wieder Graphit von hier zu bekommen.

Kurze Zeit nach der Kirche biegst du links ab und fährst weiter nach Sortland. Deine Tour endet, wo sie begonnen hat.

Einige WC-Stopps: Nyksund und wenn nötig: Myre Hotel!!

Rules how you should act as a guide

Before the Tour will start:

- **Be at the starting point 30 minutes before the tour will start**
- **Check the equipment**

Bus :

- We stay in front of the door and welcome every single guest.
- If necessary help the guests with the luggage
- If there are many busses make sure that the guests find the right bus. Usually your bus will get a number.
- Count the guests in your bus. **Do this always** after every break to be sure that all of your guests are in the bus and nobody is missing.
- If the guests have to leave the bus – check the traffic. Secure the streets. Tell them always at what time they have to be back at the bus.(not in how many minutes, tell the exact time)
- When the tour starts, give a short instruction of who you are and who is the bus driver. Ask the guests to fasten the seatbelts. Tell them where the exits of the bus are and how to come out of the bus by accident. Show them the fire drencher and the first aid kit (Ask the bus driver – he should know his bus)

Introduction/Welcome:

- Introduce yourself
- Introduce the bus driver
- Tour title
- Bus Number
- Summary of tour itinerary in brief

Body of the Tour:

- Be enthusiastic, informative and engaging
- Body language
- Sit in the front seat or jump seat (reserve before guests arrive)
- Check that the guests are comfortable at all times (microphone, A/C)
- During the stops it is important to give clear instructions on where the bus will be located and when to be back.
- Point out locations of bathrooms
- Recount each stop before continuing on itinerary.
- Point out the sights; make sure to tell guests what to look for and where to look for it before you

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

drive by.

- Give background information on the sights.

Return/Farewell:

- Thank the bus driver.
- Mention where they have to go to get back to the ship.
- TIPS – Do not mention it.
- Share tips with the busdriver
- Check the bus for left behind belongings; anything left should be given to a designated crew member.

Advanced Guiding:

- Make eye contact with guests at every interaction, always with a friendly being engaging genuine, and sincere but never too familiar or informal.
- Use positive body language to demonstrate your openness and desire to assist in any way you can.

Take care of yourself and each other:

This means:

- Good personal hygiene
- Natural looking cosmetics
- Your clothing is free from the smell of smoke
- Ensure with your bus drivers that the bus is clean inside and outside, AC is working, microphone is working (to be all tested before guests arrive)
- Take care of your guests by asking if they feel comfortable with the AC, Mic can be heard at the back of the bus

Cityguiding/Natureguiding:

- Collect the group around you.
- Count the guest in the group. Ask them to stay together or give them a time and place where they have to meet again if they do not want to follow the group. Tell them that this is their own responsibility to show up at the right time at the right place.

DISCOVER VESTERÅLEN

- Start your guiding. Check that the whole group is following you. When you say something, make sure that everybody will hear you. Wait until everybody is around you. There are always guest who are not interesting in what you will say. Do not wait for them.
- If you have to cross a road –secure the road for traffic.

Eating/drinking

- When we are out for dinner/lunch check always with the restaurant that they know that we are coming and check the menu if you have a vegetarian or a person with allergy in your group.
- Be the first in the restaurant but also the last who sit down. Check that everybody got food before you start eating. Check with the restaurant, that they explain what they serve.

How to act in the nature:

- Allemansretten:
 - Stay on the path
 - Do not take stones or plants with you
 - Take rubbish with you
- Guide has a garbage bag and toilet paper

Guide should always have:

- first aid kid
- Flashlight
- Garbage bag
- Toilet paper
- List with numbers for the case of emergency

Make sure your guests have:

- Flashlight
- Good clothes: head, gloves, hiking boots (check the clothes of your guests!!)

How to act as a guide:

- Every guest need to be registered in case it is a privat tour
- Tell your guests about the tour:
 - What is the tour about
 - How long is the tour

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

- What will happen at the tour
- Level of difficulty
- Check if the guests have enough food and water
- Call the office when you will start the tour
- In Winter:
 - Check the quality of the ways, check of any danger
 - Check the danger of avalanches at this link:
<http://www.varsom.no/>

General:

- Anyway were you are going with your group. Call always the restaurants, museum or hotel at least 30min before arriving and check if they still remember that you are coming.
- You will always get a time-list. Call the next place when you know that you will be late.

Do's and Don't's:

Do's	Don't's
Engage	Smoke; chew gum; drink alcohol
Enthusiasm	Be boring
Interesting	Rattle of facts
Knowledge	Run ahead
Wait for slower guest	Ignore guests questions
Counter guests after stops	Use mobile phone constantly
Pay attention to guests	
Repeat questions and answers so everyone hears, everyone has the desire to learn	
Share tips with the bus driver	

Storytelling:

- Most time you will get some information what you should say and/or what you should not say.
- Tell your own story. Find your own information on internet or somewhere or use the stories in the active of *Discover Vesterålen*.
- Check what kind of group you will get and select your stories on this.

- DV will normally give you all information/stories which you will need for your guiding.

(specially for cruiseguests)

- You work for *Discover Vesterålen (DV)*. A guide service on Vesterålen. And this is no secret.(Sometimes we have a client which has its own rules.)
- Rules for Discover Arctic (DA): DA is our biggest client. When DV works for DA, we mostly use the company name DA. But it is no problem to say that we are DV and a cooperation partner of DA. If you have guiding-clothes from DA you have to use them. You can also use this working clothes for other jobs.
- Rules of Visit Vesterålen / Nord Norsk Reiseliv : This companies is played by its members. When we are on tour, we should only talk about the companies who are member of Visit Vesterålen / Nord Norsk Reiseliv.
- Cruiseships: Only make the stops you got on your schedule (!!), never prepare a new tour; if there will be something different call the dispatch

Control

- Sometimes our client is joining the group or a person who should control us.
- If the client is with the group or a person who represent the client, we do whatever this person says. If he/she want to change something, we do it but we tell him also that this could means that the coasts of this tour can change.
- Other times, especially by cruise boats, we will have a person in our group who just shout report to the boat if everything is o.k. This person can be very helpful for you but also very annoying. In this case, just keep on the timetable you got from DV and the information you got. Make this person happy, but most important is that the group is happy. In worst case just ask the person to step beside and just observe. And then concentrate on your job.

Others

- Tell about yourself. That is good for your tip.
- Go around in your group and collect their questions and answer them in front of the whole group. This could be good if you have to drive 1-2 hours and you do not pass any interesting places.
- Make your own folder with pictures. So you have something to show around.
- It is important to have always something to drink (water) and a snack (Apple, chocolate) with you. Most times DV will meet you at the bus and give you a bag with all information and food for the guiding tour.

Cruise

- Do you have your ID-card for the port?
- Be always at least 30 min before your guiding tour starts at the bus.

D I S C O V E R V E S T E R Å L E N

- Also if you are a guide on a bus and know that some more guides have to guide the same direction, it can be that you have a different timetable. Be not surprised if you have a stop and the other busses are passing you. They will have their stop on the way back.
- Try not to be later than 15 min after tour time schedule. Call the DOR (the person who boooed you – it stands on your confirmationpaper)

ECS Appendix 14

SAFETY INSTRUCTIONS ON BUSES

Local guides are instructed to read the following message before the tour starts for all coaches on tours operated by European Cruise service. Please confer with the bus driver the location and use of all safety measures on board.

"For your comfort and safety we would like to point out the safety features of this coach. In the event that you are unable to leave the coach by the usual exits, alternative emergency exits are provided.

On this coach (**state the following where relevant**)

1. Emergency exit windows are situated in the front **and / or** rear (**please say one**) of the coach on both sides, and the hammers to break the glass are located next to the windows
2. Emergency roof exits are fitted to the front **and / or** rear (**please say one**) of the coach (**please state how to open**)
3. An emergency exit door is positioned on the **left / right** (**please say one**) of the coach when looking forward, and can be opened manually (**please state how to open**)
4. Fire extinguisher are located (**please say where and how to operate**)
5. First aid kit is located (**please say where**)

(IF the coach has seatbelts please say the following) This coach is equipped with seat belts. It is a legal requirement in Norway that the seatbelts should be used IF the bus is equipped with such. Therefore we kindly ask that you ensure that these are fastened throughout the journey.

Please secure the armrests on aisle seats in the horizontal position. We would also like to remind you that smoking is not permitted on the coach and, ask that for your own safety you remain seated whilst the coach is in motion. Before leaving the coach, please ensure that you have all your belongings with you.